

Giải pháp nâng cao chất lượng dạy và học tiếng Anh không chuyên ở các trường đại học

Bùi Văn Tuấn*

*TS. Học viện Chính sách và Phát triển

Received: 20/6/2024; Accepted: 27/6/2024; Published: 5/7/2024

Abstract: Currently, English is one of the important subjects in training programs at universities in Vietnam. The practice of teaching and learning English for non-majors at universities in recent years shows that, besides the positive results achieved, there are still limitations. This article researches and proposes some basic solutions to contribute to improving the quality of English teaching and learning for non-majors at universities in the current period.

Keywords: Quality, teaching and learning, English, university.

1. Mở đầu

Trong xu thế hội nhập quốc tế và sự phát triển của Cách mạng công nghiệp lần thứ tư (CMCN 4.0) như hiện nay thì tiếng Anh chính là ngôn ngữ phổ biến và thông dụng nhất trên thế giới. Tiếng Anh được xem là chìa khóa để mở cánh cửa bước vào thế giới hiện đại, tiếp thu các nền văn minh và văn hoá của nhân loại một cách nhanh nhất. Với nhiều quốc gia, tiếng Anh được xem là ngôn ngữ thứ hai, vì vậy tiếng Anh luôn được đặc biệt coi trọng trong chương trình giáo dục. Đối với hệ thống giáo dục Việt Nam trong nhiều năm qua, tiếng Anh luôn được chú trọng từ bậc tiểu học đến bậc đại học.

Thực tiễn hoạt động dạy và học tiếng Anh khỏi không chuyên ở các trường đại học (TĐH) trong những năm qua cho thấy, bên cạnh những kết quả đạt được, vẫn còn những hạn chế. Vấn đề đặt ra đối với hoạt động dạy và học tiếng Anh không chuyên ở các TĐH hiện nay đó là: Làm thế nào nâng cao chất lượng dạy và học tiếng Anh đáp ứng mục tiêu, yêu cầu giáo dục và đào tạo, cũng như yêu cầu nguồn nhân lực chất lượng cao của xã hội?. Bài viết này đề xuất một số giải pháp góp phần nâng cao chất lượng dạy học tiếng Anh không chuyên tại ở TĐH hiện nay.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Thực trạng chất lượng dạy học tiếng Anh không chuyên ở các TĐH hiện nay

2.1.1. Những kết quả đạt được

Trong nhiều năm qua, các TĐH đã đề ra nhiều chủ trương, giải pháp cụ thể và thiết thực nhằm nâng cao chất lượng dạy học tiếng Anh khỏi không chuyên. Cụ thể là: Thường xuyên bồi dưỡng, nâng cao trình độ chuyên môn và kỹ năng (KN) sư phạm cho đội ngũ

giảng viên (GV) giảng dạy tiếng Anh; đầu tư cơ sở vật chất, trang thiết bị công nghệ hiện đại, giáo trình, tài liệu phục vụ hoạt động dạy và học; tổ chức các buổi tọa đàm, hội thảo khoa học có sự tham gia của GV và sinh viên (SV) về nâng cao chất lượng dạy và học tiếng Anh; đổi mới chương trình, phương pháp dạy học theo hướng tiếp cận năng lực người học;... Do đó, chất lượng dạy học tiếng Anh không chuyên ở các TĐH từng bước được nâng lên. Đại đa số SV đều nhận thức đúng vai trò, tầm quan trọng của tiếng Anh trong xu thế toàn cầu hóa và hội nhập quốc tế ngày càng sâu rộng như hiện nay. Đại đa số SV đều có động cơ học tập đúng đắn, có ý thức tự giác cao trong học tập. Nhiều SV đạt được kết quả cao trong học tập và đã phát huy tốt kiến thức tiếng Anh trong cuộc sống và công việc sau khi tốt nghiệp ra trường.

2.1.2. Những tồn tại, hạn chế

Năng lực chuyên môn và KN sư phạm của một số GV, đặc biệt là GV trẻ có mặt chưa đáp ứng tốt yêu cầu. Cơ sở vật chất, trang thiết bị công nghệ thông tin, giáo trình, tài liệu,... phục vụ dạy học tiếng Anh ở một số TĐH chưa đồng bộ và hiện đại. Phương pháp học tiếng Anh của một bộ phận SV chưa khoa học; vẫn còn hiện tượng học tủ, học lệch, học đối phó. Kết quả học tập môn Tiếng Anh của một số SV còn thấp, phải học lại và thi lại nhiều lần. Đặc biệt, KN nghe – nói – đọc – viết của một bộ phận SV chưa đáp ứng được mục tiêu, yêu cầu chuẩn đầu ra môn học. Một số SV sau khi tốt nghiệp ra trường chưa đáp ứng được năng lực tiếng Anh theo yêu cầu của công việc.

2.2. Một số giải pháp nâng cao chất lượng dạy và học tiếng Anh không chuyên ở các TĐH giai đoạn hiện nay

2.2.1. *Nâng cao nhận thức của SV về vị trí, vai trò của tiếng Anh trong xu thế hội nhập quốc tế và CMCN 4.0*

Đây là giải pháp có vai trò quan trọng hàng đầu trong nâng cao dạy học tiếng Anh không chuyên ở các TĐH và cao đẳng. Bởi vì, khi SV có nhận thức đúng, nhận thức đầy đủ vị trí, vai trò của tiếng Anh trong xu thế hội nhập quốc tế và CMCN 4.0 hiện nay thì SV sẽ có động lực, tích cực, tự giác trong học tập nâng cao trình độ. Do đó, cán bộ quản lý giáo dục ở các TĐH, đặc biệt đội ngũ GV trực tiếp giảng dạy môn Tiếng Anh cần thường xuyên tuyên truyền nâng cao nhận thức của SV về vai trò, tầm quan trọng của tiếng Anh trong xu thế hội nhập quốc tế và CMCN 4.0, cũng như đối với mỗi SV trong cuộc sống, học tập và công việc sau khi tốt nghiệp ra trường. Hoạt động tuyên truyền có thể thông qua tổ chức các cuộc hội thảo, tọa đàm, tư vấn, nói chuyện, trao đổi,... hoặc GV có thể lồng ghép trong các tiết giảng để tuyên truyền cho SV.

2.2.2. *Nâng cao năng lực chuyên môn, KN sư phạm của đội ngũ GV*

Chất lượng đội ngũ nhà giáo là yếu tố là yếu tố hàng đầu quyết định đến chất lượng giáo dục và đào tạo. Thực tế dạy và học *tiếng Anh không chuyên* ở bậc đại học hiện nay đặt ra yêu cầu cao về năng lực, trình độ chuyên môn và KN sư phạm của GV; đó là người dạy phải có kiến thức chuyên môn vững vàng, có KN sư phạm tốt, tâm huyết với công việc, yêu nghề, yêu trò,...

Trình độ chuyên môn và KN sư phạm của GV được thể hiện ở khả năng thực hiện các hoạt động dạy học và giáo dục nhằm đạt được mục tiêu đề ra, thể hiện ở nhiều nhóm năng lực như: Năng lực sử dụng phương pháp giảng dạy phù hợp với chuyên môn của mình; năng lực truyền đạt; năng lực sử dụng công nghệ trong giảng dạy, năng lực tự học, tự nghiên cứu nâng cao trình độ;... Có thể nói, trình độ chuyên môn và KN sư phạm của GV là điều kiện để thực hiện các hoạt động dạy học có hiệu quả.

Các TĐH cần cần tăng cường bồi dưỡng chuyên môn, nghiệp vụ và khuyến khích GV giảng dạy tiếng Anh nâng cao trình độ chuyên môn và nghiệp vụ sư phạm. Tạo điều kiện để GV được trải nghiệm, tích lũy kiến thức, kinh nghiệm, nâng cao năng lực từ chính quá trình giảng dạy trên lớp và nghiên cứu khoa học. Ngoài ra, các trường cần tạo mọi điều kiện để GV được tham gia các chương trình đào tạo thạc sĩ, tiến sĩ trong và ngoài nước. Mở rộng, liên kết đào

tạo nguồn nhân lực chất lượng cao với các TĐH, các viện nghiên cứu trong và ngoài nước theo đúng chuyên ngành. Có cơ chế, chính sách khuyến khích GV tham gia nghiên cứu khoa học, trân trọng và tạo mọi điều kiện cho GV có những sáng kiến có thể ứng dụng vào nâng cao chất lượng dạy học...

2.2.3. *Nâng cao ý thức tự giác, chủ động của SV trong quá trình học tập*

Đối với mỗi SV, để học tốt môn Tiếng Anh đòi hỏi phải có một quá trình liên tục và lâu dài. Phương pháp học tiếng Anh có những đặc điểm riêng so với phương pháp học các môn khoa học khác. Học tiếng Anh phải đi từ thấp đến cao, từ dễ đến khó, phải bằng phương pháp trực quan và ôn luyện âm tiết, âm từ, ngữ điệu, phát âm, kết cấu câu từ, ngữ pháp,... Quá trình đó đòi hỏi từng SV phải tích cực, tự giác, kiên trì trong quá trình học tập. Mỗi SV cần có sự cố gắng về ý chí, quyết tâm, tinh thần trách nhiệm, xây dựng niềm đam mê, hứng thú trong học tập, từ đó hình thành cách học chủ động, cởi mở. SV cần tận dụng mọi thời gian để trao đổi với GV, các bạn học cùng lớp về một đề tài quen thuộc bằng tiếng Anh; hoặc có thể chủ động chọn một đề tài, chủ đề yêu thích để tập diễn giải, ghi âm lại bài diễn giải; sau đó nghe lại, rút kinh nghiệm để bài diễn giải được tốt hơn. Bên cạnh đó, SV có thể lựa chọn học tiếng Anh qua thành ngữ, tục ngữ, theo chủ đề, thông qua các bài hát,... Đây là phương pháp học tiếng Anh rất hiệu quả trong thời đại bùng nổ thông tin như hiện nay.

2.2.4. *Đổi mới nội dung, chương trình và phương pháp dạy học phù hợp với xu thế hội nhập quốc tế*

Đây là một trong những giải pháp cơ bản nhằm góp phần nâng cao chất lượng dạy và học tiếng Anh không chuyên ở các TĐH đáp ứng yêu cầu đào tạo nguồn nhân lực trong bối cảnh hội nhập quốc tế và CMCN 4.0 hiện nay. Do đó, nội dung và chương trình dạy học môn tiếng Anh cần phải xây dựng và triển khai theo hướng mở; sử dụng giáo trình, học liệu trong nước hoặc ngoài nước một cách linh hoạt để giảng dạy. Chương trình môn Tiếng Anh, nội dung dạy học cần có sự gắn kết chặt chẽ giữa đào tạo và sử dụng, phù hợp với yêu cầu thực tiễn của ngành nghề mà người học đang theo đuổi: “Đổi mới chương trình nhằm phát triển năng lực và phẩm chất người học... Đổi mới nội dung giáo dục theo hướng tinh giản, hiện đại, thiết thực,...; tăng thực hành, vận dụng kiến thức vào thực tiễn” [1; tr.128].

Về phương pháp giảng dạy, cần áp dụng các phương pháp dạy học theo hướng “lấy người học là

trung tâm” nhằm phát huy tính tích cực, chủ động, sáng tạo và tạo hứng thú cho người học. Bởi vì phương pháp giảng dạy dễ hiểu, lôi cuốn, sáng tạo sẽ luôn là những yếu tố tích cực tác động đến thái độ học tập của người học: “Tiếp tục đổi mới mạnh mẽ phương pháp dạy và học theo hướng hiện đại; phát huy tính tích cực, chủ động, sáng tạo và vận dụng kiến thức, KN của người học; khắc phục lối truyền thụ áp đặt một chiều, ghi nhớ máy móc. Tập trung dạy cách học, cách nghĩ, khuyến khích tự học, tạo cơ sở để người học tự cập nhật và đổi mới tri thức, KN, phát triển năng lực” [1; tr.129]. Trong giảng dạy, GV cần tạo được không khí cởi mở, thân thiện với người học; tăng cường đặt câu hỏi và khuyến khích SV đặt câu hỏi để tạo sự tập trung, chú ý và khơi gợi hứng thú muốn tìm hiểu, muốn làm rõ nội dung kiến thức.

2.2.5. Xây dựng và phát triển môi trường dạy học ngoại ngữ tích cực

Môi trường học tập đóng vai trò quan trọng trong quá trình dạy học nói chung, dạy học tiếng Anh nói riêng. Bởi vì, khi học tập và sinh hoạt trong môi trường mà tiếng Anh được sử dụng thường xuyên, SV có nhiều cơ hội được sử dụng và tiếp xúc với tiếng Anh, từ đó hình thành nên phản xạ ngôn ngữ tự nhiên hơn.

GV cần tăng cường các hoạt động giao tiếp trong lớp học. Bởi vì, giao tiếp bằng tiếng Anh tạo điều kiện cho SV thực sự được đặt mình vào trong môi trường học tập ngoại ngữ, vận dụng những kiến thức ngôn ngữ để thực hành giao tiếp. Từ đó, SV càng củng cố được niềm tin, mạnh dạn hơn để thể hiện mình và tạo được nhiều hứng thú trong học tập.

Các TĐH cần thành lập các Câu lạc bộ tiếng Anh nhằm giúp SV có cơ hội thực hành KN giao tiếp, có thêm cơ hội mở rộng các mối quan hệ, gặp gỡ, trao đổi và học hỏi kinh nghiệm từ những thành viên khác tham gia Câu lạc bộ. Các Câu lạc bộ còn mang lại cho SV những kinh nghiệm quý và chia sẻ về cách sử dụng tốt tiếng Anh trong công việc và trong cuộc sống hàng ngày. Ngoài ra, các TĐH cần tổ chức các hoạt động ngoại khóa nhằm nâng cao KN nói và giao tiếp tiếng Anh của SV, tạo cơ hội cho SV được gặp gỡ, giao lưu với người nước ngoài. Thông qua đó, SV không chỉ có cơ hội thể hiện năng lực của bản thân, luyện KN nghe, nói mà còn có thêm hiểu biết về văn hóa của các quốc gia khác, học được cách ứng xử, cách trao đổi thông tin nhanh chóng, có hiệu quả, giúp SV rèn cho mình KN nói trước đám đông, trước người lạ, giúp SV tự tin và năng động hơn.

2.2.6. Đảm bảo tốt cơ sở vật chất, giáo trình, tài liệu, trang thiết bị hiện đại phục vụ hoạt động dạy học tiếng Anh

Cơ sở vật chất, giáo trình, tài liệu, trang thiết bị dạy học hiện đại là một trong những nhân tố quan trọng góp phần nâng cao chất lượng dạy học nói chung, chất lượng dạy học tiếng Anh không chuyên ở các TĐH nói riêng. Thực tiễn hoạt động dạy và học tiếng Anh khối không chuyên ở các TĐH trong những năm qua cho thấy, nếu nhà trường có cơ sở vật chất, trang thiết bị công nghệ thông tin đồng bộ và hiện đại thì sẽ tạo động lực để GV đổi mới phương pháp giảng dạy theo hướng “lấy người học làm trung tâm” nhằm phát huy tính tích cực, chủ động, sáng tạo của người học; đồng thời tạo hứng thú trong học tập của SV... trên cơ sở đó góp phần nâng cao chất lượng dạy học tiếng Anh. Vì vậy, các TĐH cần đảm bảo tốt cơ sở vật chất, xây dựng phòng chuyên dùng dạy học ngoại ngữ với đầy đủ trang thiết bị hiện đại, đảm bảo đầy đủ giáo trình, tài liệu,... phục vụ hoạt động dạy và học tiếng Anh.

3. Kết luận

Tiếng Anh là môn học quan trọng trong chương trình giáo dục đại học ở Việt Nam hiện nay. Từ thực tiễn dạy và học môn Tiếng Anh không chuyên cho thấy, bên cạnh những kết quả đã đạt được, chất lượng dạy học tiếng Anh vẫn còn tồn tại những hạn chế. Vì vậy, để nâng cao chất lượng dạy và học tiếng Anh khối không chuyên ở bậc đại học hiện nay, đội ngũ cán bộ quản lý giáo dục, đội ngũ GV và mỗi SV cần thực hiện đồng bộ nhiều giải pháp. Các giải pháp đã trình bày ở trên là kết quả của sự nghiên cứu khách quan, khoa học về thực trạng hoạt động dạy học tiếng Anh khối không chuyên ở các TĐH và cao đẳng trong những năm qua. Thực hiện đồng bộ các giải pháp trên sẽ góp phần nâng cao chất lượng dạy học môn tiếng Anh ở các TĐH hiện nay.

Tài liệu tham khảo

- [1]. Đảng Cộng sản Việt Nam (2013), *Văn kiện Hội nghị lần thứ 8 Ban chấp hành Trung ương khóa XI*, Văn phòng Trung ương Đảng, Hà Nội.
- [2]. Nguyễn Thơ Sinh (2007), *Học tiếng Anh hiệu quả*, NXB Lao động.
- [3]. Trần Hữu Luyến (2008), *Cơ sở tâm lý học dạy học ngoại ngữ*, NXB Đại học Quốc gia Hà Nội.
- [4]. Bùi Hiền (2006), *Phương pháp hiện đại dạy học ngoại ngữ*, NXB Đại học Quốc gia Hà Nội.
- [5]. Đỗ Mạnh Cường (2008), *Giáo trình ứng dụng công nghệ thông tin trong dạy học*, NXB Đại học Quốc gia T.P Hồ Chí Minh.